

غنیمت شمردن اوقات و خطرهای ضایع ساختن آن

ستایش مخصوص ذات خدایی که پروردگار جهانیان است، همان ذاتی که در کتاب کریم خویش می‌فرماید: ﴿وَالْعَصْرُ ۱ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۲ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ۳﴾ «سوگند به عصر (۱) که انسان در (خسران و) زیان است (۲) مگر کسانی که ایمان آورده‌اند و کارهای شایسته انجام داده‌اند، و یکدیگر را به حق سفارش نموده، و یکدیگر را به صبر سفارش کرده‌اند (۳)»، گواهی می‌دهم که نیست معبود برحق جز الله یکتای بی همتا، و گواهی می‌دهم که سردار و پیامبر ما حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بنده و فرستاده الله است، درود و سلام و برکات الهی بر او و بر همه آل و اصحاب و پیروان راستین او باد.

اما بعد!

بی تردید وقت در زندگی انسان دارای اهمیت بزرگ و ارزش گران است، وقت از بزرگترین نعمتهای است که الله متعال بر ما احسان نموده است، چنانچه او تعالی فرموده است: ﴿وَسَخَّرَ لَكُمْ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمْ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۳۳ وَعَائِتْكُمْ مِّنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا﴾ «و خورشید و ماه را که پیوسته در گردش اند برای شما مسخر ساخت، و شب و روز را (نیز) برای شما مسخر گرداند (۳۳) و از هر چه از او خواستید به شما ارزانی داشت، و اگر (بخواهید) نعمت (های) الله را بشمارید، نمی‌توانید آن را بشمارید».

و کسی که در باره آیات قرآن کریم تفکر نماید درمیابد که این کتاب مقدس به وقت اهتمام زیاد داده است، طوری که چهار سوره از سوره های قرآن کریم را به نام برخی اوقات نام گذاری کرده است، و این سوره ها: "سوره فجر، سوره لیل، سوره ضحی، و سوره عصر" است، همچنین خداوند در جاهای زیادی به وقت سوگند یاد نموده است، چنانچه می فرماید: ﴿وَالْفَجْرِ ۱ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ۲ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۳﴾ «سوگند به صبح (۱) و به شبهای دهگانه (ذیحجه) (۲) و به زوج و فرد (۳)»، در جای دیگری چنین فرموده: ﴿وَالضُّحَىٰ ۱ وَاللَّيْلِ إِذَا

سَجَىٰ ۲ ﴿سَوَّغْنَده به آغاز روز(۱) و سَوَّغْنَده به شب هنگامی که آرام گیرد(۲)﴾، همچنین گفته است: ﴿وَالصُّبْحِ إِذَا اسْفَرَ﴾ «و به صبح هنگامی که روشن شود»، همچنین گفته است: ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ ۱ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ۲﴾ «سَوَّغْنَده به شب هنگامی که (همه چیز را) بپوشاند(۱) و سَوَّغْنَده به روز هنگامی که آشکار شود(۲)».

این توجه شدید قرآن به وقت بیانگر اهمیت آن است، و غنیمت شمردن آن برای انجام اعمال نیک که برای خود انسان و مجتمع و وطن او مفید بوده باشد واجب می‌باشد؛ چون خداوند گفته است: ﴿فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ﴾ «پس در نیکی‌ها بر یکدیگر سبقت بگیرید»، و پیامبر علیه سلام می‌فرماید: «پنج چیز را پیش از پنج چیز دیگر غنیمت بشمارید: جوانی را قبل از فرا رسیدن پیری، صحتمندی را قبل از بیمار شدن، ثروتمندی را قبل از فقیر شدن، فراغت را پیش از مصروف شدن، و زندگی را قبل از مردن»، و امام حسن بصری رحمت الله علیه می‌گوید: ای فرزند آدم! تو جز گذشت روزگار نیستی، وقتی یک روز می‌گذرد برخی از زندگی تو نیز می‌گذرد.

بنابراین لازم است تا ما باید اوقات خویش را تنظیم نماییم، و از هر بخش آن سود ببریم، و از هر لحظه زندگی خویش بهره برداری نماییم؛ زیرا فعالیت باعث تولید فعالیت دیگر می‌شود، و تبلی و کسالت باعث بیشتر شدن کسالت می‌شود، همانا وقتی یک چیز اندک با چیز اندک دیگر یک جا می‌شود باعث افزایش می‌گردد، و زندگی انسان عبارت از مجموعه واحدهای زمانی است که از اجتماع و ترکیب آن همه زندگی تشکیل می‌شود، خداوند به شاعر خیر بسیار نصیب نماید چنین گفته است:

ضربان قلب به انسان می‌گوید *** زندگی عبارت از دقیقه‌ها و ثانیه‌ها است

و ما تأکید داریم بر اینکه عمر و زندگی حقیقی انسان آنچه از میراث معرفتی و فکری، و تولیدات علمی و نظری و تطبیقی است که از او به جا می‌ماند، و هر آنچه از خدماتی است که برای بشریت تقدیم می‌نماید، قطع نظر از مدت زمانی که زنده می‌ماند، و شاعر چنین گفته است:

عمر جوان یاد و خاطرات او است نه مدت دراز آن * مرگ او رسوایی اوست نه روزی که چشم از دنیا می بندد

پس یاد و خاطرات خود را با انجام کارهای نیکی که تقدیم مجتمع می کنی زنده کن * با این کار در دنیا دو زندگی با هم جمع می شود.

پس برکت عمر تنها در دراز بودن آن نیست، بلکه برکت آن همان مقدار از تولید و خدماتی است که انسان در عمر خود برای خدمت دین و دنیای خود و دنیا دیگران تقدیم می نماید، پس بهترین مردم کسی است که عمر دراز و عمل نیک دارد، و بدترین مردم کسی است که عمر دراز و عمل بد دارد، و بهترین مردم کسی است که نفعش به دیگران برسد، روزی از پیامبر صلی الله علیه وسلم پرسیده شد: ای فرستاده الله! کدام بنده الله بهتر است؟ فرمود: «کسی که عمر دراز و اعمال نیک دارد»، و گفته شد: پس کدام بنده الله زشت و بد است؟ فرمود: «کسی که عمر دراز و اعمال زشت دارد»، و او صلی الله علیه وسلم در حدیث دیگری می فرماید: «محبوب ترین بنده نزد الله کسی است که نفعش به دیگران بیشتر برسد».

*****

ستایش مخصوص ذات الله است، درود و سلام بر اشرف مخلوقات حضرت محمد صلی الله علیه وسلم و بر همه آل و اصحاب او باد.

همچنان که شریعت اسلامی ما را بر توجه به اهمیت وقت و غنیمت شمردن آن تشویق نموده، به همان مقدار از غفلت در برابر وقت و از خطرهای ضایع ساختن آن هشدار داده است، چنانچه الله متعال می فرماید: ﴿وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ ۝۱۰ وَلَنْ يُؤَخَّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝۱۱﴾ «و از آنچه به شما روزی داده‌ایم، (در راه الله) انفاق کنید، پیش از آن که مرگ به سراغ یکی از شما آید، پس بگوید: پروردگارا! ای کاش (مرگ) مرا مدت کمی با تأخیر می‌انداختی، تا (در راه تو) صدقه بدهم و از صالحان باشم (۱۰) و الله هرگز (مرگ) کسی را هنگامی که اجلش فرا رسد به تأخیر نمی‌اندازد، و الله به آنچه می‌کنید آگاه است (۱۱)»، و پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده: «بسیاری از مردم درباره دو نعمت زیان می بینند (و آنگونه که باید از آنها استفاده نمی کنند): تندرستی و فراغت»، و در حدیث دیگری فرموده: «در روز قیامت پیش از آن که دو قدم بنده از جا حرکت کند درباره چهار امر پرسیده می شود: درباره عمرش پرسیده می شود که آنرا در چه کاری فنا نموده؟ و از جوانی‌اش پرسیده می شود که آنرا در کجا و به چه کاری مصرف نموده؟، و از مالش پرسیده می شود که آنرا از کجا به دست آورده در کجا خرج کرده؟، و از علم و دانشش پرسیده می شود که آیا به آن عمل کرده است یا خیر؟»، و در حدیث دیگری می فرماید: «پیش از آنکه بمیرید صدقه بدهید».

پس برخی مردم را وقت می دزدد، و اگر او را وقت نذرند تلاش می کند تا وقت را بکشد؛ زیرا بیکاری خسته کن که نه مشغول امر دین باشد نه به امر دنیای خود به معنای قتل وقت است، چون حضرت عبد الله بن مسعود رضی الله عنه فرموده است: من زشت می پندارم کسی را بیکار ببینم طوری که نه مشغول امر دین خود است نه مشغول امر دنیای خویش، خداوند به شاعر خیر نصیب نماید طوری که گفته است:

وقت با ارزش ترین چیزی است که باید به حفظ آن توجه نمایی * می بینم که به آسانی آنرا ضایع می سازی

پس ما چقدر نیاز داریم تا به بازسازی و تنظیم اوقات ما و نفع گرفتن از آن تلاش نماییم، تا برای خود ما و مجتمع و وطن ما مفید بوده باشد و پیروزی و تقدم و خوشبختی دنیوی و اخروی را برای ما متحقق بسازد.

پروردگارا! در وقت و عمر ما برکت نازل فرما